

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. liepos 21 d.*

Byloje C-325/09

dėl *Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)* (Jungtinė Karalystė) 2009 m. rugpjūčio 4 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2009 m. rugpjūčio 12 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Secretary of State for Work and Pensions

prieš

Maria Dias,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai D. Šváby, R. Silva de Lapuerta (pranešėjas), G. Arestis ir J. Malenovský,

* Proceso kalba: anglų.

generalinė advokatė V. Trstenjak,
posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2010 m. gruodžio 16 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- M. Dias, atstovaujamos baristerio A. Berry, įgalioto solisitoriaus J. Borrero,

- Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos S. Ossowski, padedamo baristerės K. Smith,

- Danijos vyriausybės, atstovaujamos B. Weis Fogh,

- Portugalijos vyriausybės, atstovaujamos L. Fernandes,

- Europos Komisijos, atstovaujamos D. Maidani ir M. Wilderspin,

susipažinęs su 2011 m. vasario 17 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk. 5 t., p. 46), 16 straipsnio išaiškinimu, kiek tai susiję su gyvenimo šalyje laikotarpiais, pasibaigusiais iki nustatyto termino perkelti šią direktyvą į nacionalinę teisę pabaigos, ir 1968 m. spalio 15 d. Tarybos direktyvos 68/360/EEB dėl valstybių narių darbuotojų bei jų šeimų judėjimo ir teisės apsigyventi Bendrijoje apribojimų panaikinimo (OL L 257, p. 13; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk. 1 t., p. 27) išaiškinimu, kiek tai susiję su pagal šią direktyvą išduotais leidimais gyventi šalyje.
- ² Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp *Secretary of State for Work and Pensions* (Darbo ir pensijų ministro) ir M. Dias dėl jos teisės į socialinę pašalpą (angl. k. *income support*).

I — Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 68/360

- 3 Pagal Direktyvos 68/360 4 straipsnį:

„1. Valstybės narės suteikia teisę apsigyventi savo teritorijoje [šių valstybių piliečiams bei jų šeimos nariams, kuriems taikomas 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk. 1 t., p. 15)], galintiems pateikti šio straipsnio 3 dalyje nurodytus dokumentus.

2. Kaip teisės apsigyventi įrodymas, yra išduodamas dokumentas su tokiu pavadinimu: „Leidimas apsigyventi EEB valstybės narės piliečiui“. Šiame dokumente turi būti įrašas, kad jis yra išduotas remiantis Reglamentu Nr. 1612/68 <...> bei priemonėmis, kurių valstybės narės ėmėsi įgyvendindamos šią direktyvą. Tokio įrašo tekstas pateikiamas šios direktyvos priede.

3. Kad EEB valstybės narės piliečiui būtų išduotas leidimas apsigyventi, valstybės narės gali reikalauti pateikti tik tokius dokumentus:

— iš darbuotojo:

- a) dokumentą, su kuriuo jis atvyko į jų teritoriją;
- b) darbdavio patvirtinimą apie įdarbinimą arba įdarbinimo pažymą;

<...>“

4 Direktyvos 68/360 6 straipsnyje buvo numatyta:

„1. Leidimas apsigyventi:

- a) turi galioti visoje jį išdavusios valstybės narės teritorijoje;
- b) privalo galioti bent penkerius metus nuo išdavimo datos bei būti automatiškai pratęsiamas.

2. Leidimo apsigyventi šalyje galiojimui nedaro poveikio buvimo toje valstybėje narėje pertraukos, kai išvykstama ne ilgiau kaip šešis mėnesius iš eilės arba yra atliekama karinė tarnyba.

3. Jeigu darbuotojas yra priimamas dirbti pas darbdavį ar paslaugas teikiančią asmenį priimančiojoje valstybėje ilgesniam nei trijų mėnesių laikotarpiui, bet neviršijančiam vienerių metų, priimančioji valstybė narė išduoda jam laikiną leidimą apsigyventi, kurio galiojimo trukmė gali būti apribota numatomu įdarbinimo laikotarpiu.

Laikantis 8 straipsnio 1 dalies c punkto reikalavimų, laikinas leidimas apsigyventi yra išduodamas ir sezoniniams darbuotojams, įdarbintiems ilgesniam kaip trijų mėnesių laikotarpiui. Įdarbinimo laikotarpis turi būti nurodytas dokumentuose, kaip reikalaujama 4 straipsnio 3 dalies b punkte.“

5 Šios direktyvos 7 straipsnyje buvo numatyta:

„1. Galiojantis leidimas apsigyventi negali būti atimtas iš darbuotojo vien tik todėl, kad jis nebedirba dėl to, kad jis laikinai yra nedarbingas dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo arba jis yra be darbo ne savo valia, kai atitinkama įdarbinimo įstaiga tai deramai patvirtina.

2. Kai leidimas apsigyventi yra pratęsiamas pirmą kartą, apsigyvenimo trukmė gali būti ribojama (bet ji negali būti trumpesnė kaip dvylika mėnesių), jeigu darbuotojas laikinai nedirbo ne savo valia valstybėje narėje daugiau nei dvylika mėnesių iš eilės.“

- 6 Direktyvos 68/360 priede „4 straipsnio 2 dalyje nurodyto įrašo tekstas“ buvo nurodyta:

„Šis leidimas yra išduotas remiantis 1968 m. spalio 15 d. Europos Bendrijų Tarybos reglamentu EEB Nr. 1612/68 ir priemonėmis, priimtomis įgyvendinant 1968 m. spalio 15 d. Tarybos direktyvą.

Pagal pirmiau minėto reglamento nuostatas šio leidimo turėtojas turi teisę įsidarbinti ir dirbti pagal sutartį <...> teritorijoje tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir <...> darbuotojai.“

Direktyva 90/364/EEB

- 7 1990 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvos 90/364/EEB dėl teisės apsigyventi (OL L 180, p. 26; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 20 sk., 1 t., p. 3) 1 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje buvo numatyta:

„Valstybės narės suteikia teisę jose apsigyventi kitų valstybių narių piliečiams, kurie neturi šios teisės pagal kitus Bendrijos teisės aktus, ir jų šeimos nariams, kaip apibrėžta šio straipsnio 2 dalyje, jeigu priimančiojoje valstybėje narėje jiems bei jų šeimos nariams taikomas ligos draudimas bet kurios rizikos atžvilgiu ir jeigu savo gyvenimo atitinkamoje valstybėje narėje laikotarpiu jie turi pakankamai lėšų, kad netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai.“

8 Pagal šios direktyvos 2 straipsnio 1 ir 2 dalis:

„Teisę apsigyventi kitoje valstybėje narėje patvirtina išduodamas dokumentas — „EEB valstybės narės piliečio leidimas apsigyventi“, kurio galiojimas gali būti apribotas penkeriems metams su pratęsimo galimybe. Tačiau tuo atveju, kai, jų nuomone, tai yra būtina, valstybės narės gali pareikalauti, kad leidimo galiojimas būtų dar kartą patvirtintas pirmųjų dvejų gyvenimo kitoje valstybėje narėje metų pabaigoje. Jeigu šeimos narys nėra valstybės narės pilietis, jam ar jai turi būti išduotas dokumentas, leidžiantis apsigyventi šalyje, kurio galiojimas būtų toks pat kaip dokumento, kuris yra išduotas jį ar ją išlaikančiam piliečiui.

Išduodant leidimą apsigyventi šalyje arba dokumentą, leidžiantį ten apsigyventi, valstybė narė gali pareikalauti, kad paraišką pateikęs asmuo pateiktų galiojantį asmens liudijimą arba pasą ir įrodymus, kad jis ar ji atitinka 1 straipsnyje nustatytas sąlygas.

2. Direktyvos 68/360/EEB 2 straipsnis, 3 straipsnis, 6 straipsnio 1 dalies a punktas ir 6 straipsnio 2 dalis bei 9 straipsnis taikomi *mutatis mutandis* asmenims, kuriems taikoma ši direktyva.

<...>

Valstybės narės netaiko išlygų šios direktyvos nuostatoms, išskyrus tuos atvejus, kai tai pateisinama viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir visuomenės sveikatos sumetimais. <...>“

9 Šios direktyvos 3 straipsnyje buvo nurodyta:

„Teisė apsigyventi galioja tol, kol jos turėtojas atitinka 1 straipsnyje nustatytas sąlygas.“

Direktyva 2004/38

10 Pagal Direktyvos 2004/38 septynioliktą konstatuojamąją dalį:

„Nuolatinio gyvenimo galimybė nusprendusiems ilgam laikui įsikurti priimančiojoje valstybėje narėje Sąjungos piliečiams sustiprintų Sąjungos pilietybės jausmą ir yra pagrindinis elementas skatinant socialinę sanglaudą, kas yra vienas iš pagrindinių Sąjungos tikslų. Todėl nuolatinio gyvenimo teisė turėtų būti nustatyta visiems Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams, kurie pagal šia direktyva nustatytus reikalavimus gyveno priimančiojoje valstybėje narėje ištisinį penkerių metų laikotarpį ir jiems nebuvo pritaikyta išsiuntimo iš šalies priemonė.“

11 Šios direktyvos III skyrių „Teisė gyventi šalyje“ sudaro 5–16 straipsniai.

12 6 straipsnyje „Teisė gyventi šalyje iki trijų mėnesių“ numatyta:

„1. Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės teritorijoje iki trijų mėnesių trukmės laikotarpį, netaikant jokių reikalavimų ar formalumų, išskyrus reikalavimą turėti [galiojančią] tapatybės kortelę arba [galiojanti] pasą.

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostatos taip pat taikomos šeimoms nariams, turintiems galiojančią pasą, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar atvykstantiems pas Sąjungos pilietį.“

- 13 Direktyvos 2004/38 7 straipsnis „Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius“ išdėstytas taip:

„1. Visi Sąjungos piliečiai turi teisę gyventi kitos valstybės narės šalyje [teritorijoje] ilgiau kaip tris mėnesius, jei jie:

- a) yra darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji priimančiojoje valstybėje narėje; arba
- b) turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai, ir turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje; arba
- c) — yra priimti į privačią arba valstybinę instituciją, akredituotą ar finansuojamą priimančiosios valstybės narės pagal savo įstatymų ar kitų teisės aktų praktiką, turėdami pagrindinį studijų kurso baigimo tikslą, įskaitant profesinį rengimą; ir
 - turi visavertį sveikatos draudimą priimančiojoje valstybėje narėje ir užtikrina atitinkamą nacionalinę instituciją pateikdami deklaraciją ar kitokiu jos pasirinktu lygiaverčiu būdu, kad jie turi pakankamai išteklių sau ir savo šeimos nariams, kad per savo gyvenimo šalyje laikotarpį netaptų našta priimančiosios valstybės narės socialinės paramos sistemai; arba

d) yra Sąjungos pilietį, kuris atitinka a, b arba c punkto reikalavimus, lydintys ar kartu vykstantys šeimos nariai.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta gyvenimo šalyje teisė taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai, lydintiems ar vykstantiems kartu su Sąjungos piliečiu priimančiojoje valstybėje narėje, jei toks Sąjungos pilietis atitinka 1 dalies a, b arba c punkto reikalavimus.

3. Taikant šio straipsnio 1 dalies a punktą, Sąjungos pilietis, kuris nebėra darbuotojas ar savarankiškai dirbantysis, išlaiko darbuotojo ar savarankiškai dirbančiojo statusą tokiais atvejais:

a) asmuo laikinai negali dirbti dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo;

b) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai išdirbo daugiau kaip vienerius metus ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure;

c) asmuo yra tinkamai užregistruotas bedarbis ne savo noru po to, kai dirbo pagal terminuotą darbo sutartį trumpiau kaip vienerius metus arba tapo bedarbiu ne savo noru per pirmuosius dvylika mėnesių ir yra užregistruotas kaip ieškantis darbo atitinkamame įdarbinimo biure. Tokiu atveju darbuotojo statusas išsaugomas ne trumpiau kaip šešis mėnesius;

- d) asmuo mokosi profesijos. Išskyrus atvejus, kai asmuo yra bedarbis ne savo noru, darbuotojo statusui išsaugoti būtina, kad mokymasis būtų susijęs su ankstesniu darbu.

4. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies d punkto ir 2 dalies, teisę gyventi šalyje kaip Sąjungos piliečio, atitinkančio šio straipsnio 1 dalies c punkto reikalavimus, šeimos nariai turi tik sutuoktinis, registruotas partneris, nurodytas 2 straipsnio 2 dalies b punkte, ir išlaikomi vaikai. 3 straipsnio 2 [1] dalis taikoma asmens ir jo sutuoktinio ar registruoto partnerio išlaikomiems tiesioginiams giminaičiams, esantiems aukščiau pagal giminystės liniją.“

- ¹⁴ Direktyvos 2004/38 IV skyriaus „Nuolatinio gyvenimo šalyje teisė“ 16 straipsnyje „Bendra taisyklė Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams“ numatyta:

„1. Sąjungos piliečiai, kurie priimančiojoje valstybėje narėje legaliai gyveno ištisinį penkerių metų laikotarpį, turi nuolatinio gyvenimo joje teisę. Šiai teisei netaikomi III skyriuje numatyti reikalavimai.

2. Šio straipsnio 1 dalis taip pat taikoma šeimos nariams, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir legaliai gyveno priimančiojoje valstybėje narėje su Sąjungos piliečiu ištisinį penkerių metų laikotarpį.

3. Gyvenimo šalyje tęstinumas nenutrūksta dėl trumpalaikių išvykų, ne ilgesnių kaip šeši mėnesiai per metus, arba ilgesnių išvykų, susijusių su privalomąja karine tarnyba, ar vienos ne ilgesnės kaip 12 mėnesių iš eilės išvykos dėl svarbių priežasčių, pvz.,

nėštumo ir gimdymo, sunkios ligos, studijų ar profesinio parengimo, arba paskyrimo į kitą valstybę narę arba trečiąją šalį.

4. Įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė gali būti prarasta tik išvykus iš priimančiosios valstybės narės ilgesniam kaip dveji metai iš eilės laikotarpiui.“

15 Direktyvos 2004/38 38 straipsnyje numatyta:

„1. Nuo 2006 m. balandžio 30 d. panaikinami Reglamento (EEB) Nr. 1612/68 10 ir 11 straipsniai.

2. Nuo 2006 m. balandžio 30 d. panaikinamos Direktyvos 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB.

3. Nuorodos į panaikintas nuostatas ir direktyvas laikomos nuorodomis į šią direktyvą.“

16 Pagal Direktyvos 2004/38 40 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie įsigalioja iki 2006 m. balandžio 30 d. ir kuriais įgyvendinama ši direktyva.

Nacionalinė teisė

- 17 Socialinei pašalpai taikomi 1992 m. Įstatymas dėl socialinės apsaugos įmokų ir išmokų (*Social Security Contributions and Benefits Act 1992*) ir 1987 m. Socialinės pašalpos (bendrosios) taisyklės (*Income Support (General) Regulations 1987*).
- 18 Socialinė pašalpa – tai išmoka, suteikiama įvairių grupių asmenims, atsižvelgiant į turtinę padėtį. Jos suteikimo sąlyga, be kita ko, yra tai, kad pajamos neturi viršyti „nustatyto dydžio“, kuris gali būti nulinis, o tai praktiškai reiškia, jog tokiu atveju nesuteikiama jokia išmoka.
- 19 „Užsieniečiui“ taikomas nulinis dydis, nes toks asmuo apibrėžiamas kaip „pareiškėjas, kuris įprastai negyvena Jungtinėje Karalystėje, Normandijos salose, Meno saloje ar Airijos Respublikoje“. Tam, kad prašantis suteikti socialinę pašalpą asmuo būtų laikomas įprastai gyvenančiu Jungtinėje Karalystėje, Normandijos salose, Meno saloje ar Airijos Respublikoje, reikia, jog jis būtų įgijęs „teisę gyventi šalyje“.
- 20 „Teisė gyventi šalyje“, kuria remiantis būtų galima kreiptis dėl socialinės paramos, nėra aiškiai apibrėžta. Nuo 2004 m. gegužės mėn. nacionalinėje teisėje buvo siekiama apriboti šios išmokos mokėjimą tam, kad tam tikri asmenys netaptų pernelyg didele našta socialinės paramos sistemai.

- 21 Taigi, kiek tai susiję su Europos Sąjungos piliečiais, tam tikros teisės gyventi šalyje, kaip antai teisė, suteikta pagal Direktyvos 2004/38 6 straipsnį, yra neįtrauktos į šią sistemą ir remiantis jomis ši pašalpa negali būti mokama. Tačiau, kalbant apie socialinę pašalpą, iš kitų asmenų grupių darbuotojai ar savarankiškai dirbantieji, kaip jie suprantami pagal šią direktyvą, įskaitant ir tuos, kurie išsaugo tokį statusą pagal šios direktyvos 7 straipsnį 3 dalį, ir jų šeimos nariai šioje direktyvoje pavartota prasme nėra laikomi „užsieniečiais“ ir dėl to turi teisę į ją.
- 22 Paprastai pripažįstama, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje įtvirtinta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė yra tokia teisė gyventi šalyje, kuria remiantis galima gauti socialinę pašalpą.

II — Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 23 M. Dias yra Portugalijos pilietė, kuri 1998 m. sausio mėn. atvyko į Jungtinę Karalystę. Anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, jos gyvenimo laikotarpį galima suskirstyti į tokius penkis etapus (toliau – atitinkamai pirmasis–penktasis laikotarpiai):

— nuo 1998 m. sausio mėn. iki 2002 m. vasaros: dirbo,

— nuo 2002 m. vasaros iki 2003 m. balandžio 17 d.: motinystės atostogos,

— nuo 2003 m. balandžio 18 d. iki 2004 m. balandžio 25 d.: nedirbo,

— nuo 2004 m. balandžio 26 d. iki 2007 m. kovo 23 d.: dirbo ir

— nuo 2007 m. kovo 24 d.: nedirbo.

²⁴ 2000 m. gegužės 13 d. *Home Office* M. Dias išdavė leidimą gyventi šalyje, kuris atitinka Direktyvos 68/360 4 straipsnyje numatytą teisę gyventi šalyje. Šiame leidime buvo nurodytas tekstas, įtvirtintas šios direktyvos priede. Be to, jame buvo nurodytas galiojimo laikas – nuo 2000 m. gegužės 13 d. iki 2005 m. gegužės 13 d. ir patikslinta, kad „šio leidimo galiojimas yra jūsų buvimo Jungtinėje Karalystėje terminas. Šis terminas bus taikomas, jei nebus pakeistas, bet kuriam vėlesniam leidimui atvykti, kurį jūs galėtumėte gauti galiojant šiam leidimui, tam tikrą laiką nebuvo Jungtinėje Karalystėje“.

²⁵ 2007 m. kovo mėn. pabaigoje M. Dias pateikė prašymą dėl socialinės pašalpos.

²⁶ Anot *Social Security Commissioner* (Socialinės apsaugos komisaras, toliau – komisaras), kadangi tą dieną M. Dias nebeturėjo darbuotojos Direktyvoje 2004/38 pavartota prasme statuso, ji negalėjo gauti socialinės pašalpos, kaip turinčioji nuolatinio gyvenimo šalyje teisę pagal šios direktyvos 16 straipsnį. Šiuo atžvilgiu komisaras manė, kad šia teise gyventi šalyje buvo galima remtis tik nuo tos dienos, kai Direktyva 2004/38 turėjo būti perkelta į Jungtinės Karalystės teisę, t. y. nuo 2006 m. balandžio 30 dienos.

- 27 Kadangi, anot komisaro, M. Dias taip pat nebuvo darbuotoja, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, trečiuoju savo gyvenimo Jungtinėje Karalystėje laikotarpiu, jis manė, kad ji negalėjo pridėti šio laikotarpio tam, kad įgytų nuolatinio gyvenimo šalyje teisę, nei prie pirmojo ir antrojo gyvenimo šalyje laikotarpių, nei prie ketvirtojo laikotarpio.
- 28 Tačiau komisaras manė, kad M. Dias gyvenimas Jungtinėje Karalystėje trečiuoju laikotarpiu galėjo būti laikomas gyvenimu šalyje, tinkamu įgyti nuolatinio gyvenimo šalyje teisę, arba dėl jai išduoto leidimo gyventi šalyje, arba remiantis EB 18 straipsniu.
- 29 Todėl komisaras nusprendė skirti M. Dias socialinę pašalpą.
- 30 *Secretary of State for Work and Pensions* apskundė komisaro sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 31 Anot šio teismo, komisaro sprendimas pagrįstas prielaida, kad sprendžiant dėl Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje numatytos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės negalima atsižvelgti į gyvenimo šalyje laikotarpius, pasibaigusius iki 2006 m. balandžio 30 d., t. y. dienos, iki kurios ši direktyva turėjo būti perkelta į Jungtinės Karalystės teisę. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog tam, kad būtų įgyta ši teisė gyventi šalyje, galima atsižvelgti į šiuos laikotarpius. Vis dėlto kadangi šį klausimą jis jau pateikė pateikdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą byloje, kurioje buvo priimtas 2010 m. spalio 7 d. Sprendimas *Lassal* (C-162/09, Rink. p. I-9217), jis nemanė esant būtina iš naujo pateikti tą patį klausimą Teisingumo Teismui.

32 Remdamasis komisaro prielaida, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kaip ir komisaras, mano, kad M. Dias negalėjo būti laikoma darbuotoja Sąjungos teisėje pavartota prasme trečiuoju savo gyvenimo Jungtinėje Karalystėje laikotarpiu. Tačiau šis teismas mano, kad šiuo laikotarpiu ji negalėjo turėti teisės gyventi šalyje pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnį vien remiantis jai išduotu leidimu gyventi šalyje. Galiausiai, anot šio teismo, M. Dias gyvenimas šalyje šiuo laikotarpiu galėjo būti laikomas tinkamu gyvenimu šalyje tam, kad būtų įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė vien pagal EB 18 straipsnį tuo atveju, jei būtų konstatuota, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje yra teisės spraga, kiek tai susiję su gyvenimo šalyje laikotarpiais, pasibaigusiais iki šiai direktyvai perkelti į valstybių narių teisės sistemas numatytos dienos.

33 Šiomis aplinkybėmis *Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division)* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Jei Europos Sąjungos pilietė, esanti valstybėje narėje, kurios pilietė ji nėra, prieš perkeliant į nacionalinę teisę Direktyvą 2004/38/EB <...> turėjo teisėtai pagal Direktyvos 68/360 <...> 4 straipsnio 2 dalį išduotą leidimą gyventi šalyje, tačiau galiojant leidimui savo valia tam tikrą laiką nedirbo, neturėjo pakankamai lėšų ir neatitiko tokio leidimo išdavimo sąlygų, ar šis asmuo vien dėl to, kad turėjo leidimą minėtu laikotarpiu išlieka asmeniu, kuris „legaliai gyveno“ priimančioje valstybėje narėje tam, kad pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį vėliau įgytų nuolatinio gyvenimo šalyje teisę?

2. Jei iki 2006 m. balandžio 30 d. pasibaigę 5 metai [priimančiosios valstybės narės teritorijoje] ištiesai gyvenant kaip darbuotojui yra netinkami, kad atsirastų nuolatinio gyvenimo šalyje teisė, įtvirtinta Direktyvos 2004/38 <...> 16 straipsnio 1 dalyje, ar dėl tokio ištiesinio gyvenimo kaip darbuotojui nuolatinio gyvenimo šalyje

teisė atsiranda tiesiogiai pagal EB 18 straipsnio 1 dalį dėl direktyvoje esančios teisės spragos?“

Dėl prejudicinių klausimų

Pirminės pastabos dėl minėto Sprendimo „Lassal“ įtakos pagrindinei bylai

³⁴ Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 31 punkte, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo klausimai pagrįsti komisaro prielaida, kad į M. Dias gyvenimo Jungtinėje Karalystėje laikotarpius, pasibaigusius iki Direktyvos 2004/38 perkėlimo į šios valstybės narės teisę dienos, t. y. 2006 m. balandžio 30 d., negalima atsižvelgti tam, kad būtų įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė pagal šios direktyvos 16 straipsnį. Šis teismas mano, kad ši prielaida yra klaidinga, tačiau jis nemanė, jog buvo būtina iš naujo pateikti šį klausimą Teisingumo Teismui, nes dėl jo jau buvo pateiktas to paties teismo prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *Lassal*.

³⁵ Minėtame Sprendime *Lassal* Teisingumo Teismas nusprendė, kad, pirma, siekiant įgyti nuolatinio gyvenimo šalyje teisę pagal šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalį reikia atsižvelgti į ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje pagal ankstesnes Sąjungos teisės priemones laikotarpius, pasibaigusius iki Direktyvos 2004/38 perkėlimo į nacionalinę teisę dienos, t. y. iki 2006 m. balandžio 30 d., ir, antra, trumpesnės kaip dveji metai iš eilės išvykos iš priimančiosios valstybės narės iki 2006 m. balandžio 30 d., tačiau po

penkerių metų ištisinio teisėto gyvenimo šalyje laikotarpio, pasibaigusio iki šios datos, negali daryti įtakos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimui pagal šio 16 straipsnio 1 dalį.

- 36 Darytina išvada, kad prielaida, kuria pagrįsti prejudiciniai klausimai, kaip teisingai pažymėjo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, yra klaidinga ir kad šiuos klausimus reikia nagrinėti remiantis minėtu Sprendimu *Lassal*.
- 37 Šiuo atžvilgiu, kaip tai matyti iš šio sprendimo 23 punkto, reikia pažymėti, kad, viena vertus, nuo 1998 m. sausio mėn. iki 2003 m. balandžio 17 d. (jos gyvenimo šalyje pirmasis ir antrasis laikotarpiai) M. Dias gyveno Jungtinėje Karalystėje kaip darbuotoja tuo metu galiojusiuose Sąjungos teisės aktuose pavartota prasme.
- 38 Todėl reikia konstatuoti, kad M. Dias gyveno Jungtinėje Karalystėje ištisinį penkerių metų laikotarpį, pasibaigusį iki Direktyvos 2004/38 perkėlimo į šios valstybės narės teisę dienos, t. y. 2006 m. balandžio 30 d., pagal iki tos dienos galiojusias Sąjungos teisės priemones ir kad į šį laikotarpį turi būti atsižvelgiama siekiant įgyti nuolatinio gyvenimo šalyje teisę pagal šios direktyvos 16 straipsnio 1 dalį.
- 39 Kita vertus, trečiuoju gyvenimo Jungtinėje Karalystėje laikotarpiu, t. y. nuo 2003 m. balandžio 18 d. iki 2004 m. balandžio 25 d., M. Dias nedirbo savo noru, dėl to neturėjo darbuotojos statuso, kaip jis buvo suprantamas pagal tuo metu galiojusias Sąjungos teisės priemones. Tačiau ji vėl įgijo šį statusą ketvirtuoju šio gyvenimo šalyje laikotarpiu, t. y. nuo 2004 m. balandžio 26 d. iki 2007 m. kovo 23 dienos. Be to, per trečiąjį laikotarpį M. Dias turėjo 2000 m. gegužės 13 d. jai kaip darbuotojai pagal Direktyvą 68/360 teisėtai išduotą leidimą gyventi šalyje, nors šiuo laikotarpiu ji neatitiko

sąlygų, kuriomis įgyjama nuolatinio gyvenimo šalyje teisė, nei pagal Sąjungos, nei pagal nacionalinę teisę.

- 40 Jei Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalyje numatyta nuolatinio gyvenimo teisė galima įgyti tik nuo 2006 m. balandžio 30 d. (minėto Sprendimo *Lassal* 38 punktą), kyla klausimas, kokią įtaką daro toks gyvenimo šalyje laikotarpis, kaip antai trukęs nuo 2003 m. balandžio 18 d. iki 2004 m. balandžio 25 d., t. y. trečiasis M. Dias gyvenimo Jungtinėje Karalystėje laikotarpis, siekiant įgyti nuolatinio gyvenimo šalyje teisę pagal šią nuostatą.
- 41 Taigi, atsižvelgiant į minėtą Sprendimą *Lassal*, reikia performuluoti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo užduotus klausimus taip, kad jis iš esmės klausia, ar po penkerių metų ištisinio legalaus gyvenimo šalyje laikotarpio, pasibaigusio iki 2006 m. balandžio 30 d., iki tos dienos pasibaigę Sąjungos piliečio gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpiai, kai gyventa šalyje vien remiantis pagal Direktyvą 68/360 teisėtai išduotu leidimu gyventi šalyje neįvykdžius kitų sąlygų tam, kad būtų įgyta bet kokia teisė gyventi šalyje, turi įtakos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį įgijimui.

Dėl prejudicinių klausimų, kaip jie performuluoti Teisingumo Teismo, atsižvelgiant į Sprendimą „Lassal“

- 42 Siekiant atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo užduotus klausimus, kaip antai jie performuluoti Teisingumo Teismo, pirmiausia reikia išnagrinėti klausimą, ar Sąjungos piliečio gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpiai, kai gyventa vien remiantis pagal Direktyvą 68/360 teisėtai išduotu leidimu

gyventi šalyje ir kai šio leidimo turėtojas neatitiko sąlygų tam, kad galėtų naudotis bet kuria gyvenimo šalyje teise, gali būti laikomi kaip išgyventi šalyje teisėtai tam, kad būtų įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį.

- 43 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau nusprendė, jog siekiant įgyti nuolatinio gyvenimo šalyje teisę pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį reikia atsižvelgti į ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje pagal ankstesnes Sąjungos teisės priemones laikotarpį, pasibaigusį iki šios direktyvos perkėlimo datos (minėto Sprendimo *Lassal* 40 ir 59 punktai).
- 44 Kadangi trečiasis M. Dias gyvenimo Jungtinėje Karalystėje laikotarpis buvo pagrįstas tik tuo, kad ji turėjo pagal Direktyvą 68/360 išduotą leidimą gyventi šalyje, šioje byloje reikia išnagrinėti, ar šiais leidimais teisės buvo patvirtintos, ar suteiktos.
- 45 Šiuo klausimu M. Dias tvirtina, kad priimančiosios valstybės narės vyriausybės išduotu ir jos nepanaikintu, nors ji turėjo tokią galimybę, leidimu gyventi suinteresuotajam asmeniui buvo suteikta teisė gyventi šalyje per visą šio leidimo galiojimo laikotarpį. Anot jos, kadangi Direktyvoje 68/360 nebuvo jokios Direktyvos 90/364 3 straipsnį atitinkančios nuostatos, pagal Direktyvą 68/360 pripažinta teisė gyventi šalyje, kuri patvirtinta išduodant leidimą gyventi šalyje, galioja, kol pasibaigia šio leidimo galiojimas ar kol jis yra panaikinamas, neatsižvelgiant į tai, kad leidimo turėtojas nebeatitinka gyventi šalyje būtinų sąlygų.

- 46 Jungtinės Karalystės ir Danijos vyriausybės bei Europos Komisija, atvirksčiai, mano, kad pagal Direktyvą 68/360 išduotas leidimas gyventi šalyje turėjo vien patvirtinamąją vertę ir juo nebuvo suteikta jokia teisė gyventi šalyje.
- 47 M. Dias teiginiui negalima pritarti.
- 48 Iš tiesų, kaip Teisingumo Teismas jau keletą kartų nusprendė, EB sutartimi siekiamų tikslų prasme valstybės narės piliečių teisė patekti į kitos valstybės narės teritoriją ir joje apsigyventi reiškia tiesiogiai šia Sutartimi arba tam tikrais atvejais šią Sutartį įgyvendinant priimtomis nuostatomis suteiktą teisę. Leidimo gyventi šalyje valstybės narės piliečiui išdavimas turi būti laikomas ne teises suteikiančiu veiksmu, bet valstybės narės veiksmu, skirtu konstatuoti konkrečią kitos valstybės narės piliečio padėtį Sąjungos teisės nuostatų atžvilgiu (žr. 2006 m. kovo 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Belgiją*, C-408/03, Rink. p. I-2647, 62 bei 63 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).
- 49 Tokių leidimų gyventi šalyje patvirtinamąjį pobūdį ir tai, kad jais nesuteikiamos teisės, Teisingumo Teismas pripažino neatsižvelgdamas į tai, jog šis leidimas buvo išduotas pagal Direktyvos 68/360 ar Direktyvos 90/364 nuostatas (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Belgiją* 65 punktą).
- 50 Darytina išvada, kad direktyvų 90/360 ir 68/360 nuostatų skirtumais negalima pateisinti teiginio, jog, priešingai šio sprendimo 48 punkte primintam principui, remiantis pastarąja direktyva išduotais leidimais buvo suteiktos teisės jų turėtojams.

- 51 Be to, reikia pažymėti, kad Direktyvos 90/364 3 straipsnyje siekiant patvirtinti teisę gyventi šalyje nurodomas ne išduotas leidimas, o teisė gyventi šalyje, vertinama atskirai, ir šiai teisei įgyti numatytos sąlygos. Todėl remiantis šia nuostata negalima daryti jokios išvados dėl Direktyvos 90/364 2 straipsnio 1 dalyje ir *a fortiori* Direktyvos 68/360 4 straipsnio 2 dalyje numatyto leidimo gyventi šalyje pobūdžio.
- 52 Be to, vienintele Direktyvos 68/360 nuostata, kurioje nurodomas leidimo gyventi šalyje atėmimas, t. y. jos 7 straipsnio 1 dalimi, patvirtinamas vidinis ryšys tarp šio leidimo ir atitinkamo piliečio anksčiau turėtos teisės gyventi šalyje. Iš tiesų, kaip ir darbuotojo teisės gyventi šalyje atveju, kuri neprarandama, nors pati darbuotojo sąlyga jau nebevykdoma dėl to, kad darbuotojas laikinai nedarbingas dėl ligos ar nelaimingo atsitikimo arba dėl to, kad jis yra be darbo ne savo valia, kai kompetentinga įdarbinimo įstaiga tai deramai patvirtina, šioje nuostatoje taip pat neleidžiama panaikinti galiojančio tokioje padėtyje esančio darbuotojo leidimo gyventi šalyje.
- 53 Galiausiai tiesa, kad, kiek tai susiję su leidimų gyventi šalyje patvirtinamuoju pobūdžiu, Teisingumo Teismas nusprendė tik dėl situacijų, kai toks leidimas buvo neišduotas, nors atitinkamas Sąjungos pilietis atitiko gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje sąlygas pagal Sąjungos teisę.
- 54 Vis dėlto, kaip buvo pažymėta šio sprendimo 48–52 punktuose, leidimų gyventi šalyje patvirtinamasis pobūdis reiškia, kad jais tik patvirtinama jau buvusi teisė. Todėl kaip šiuo pobūdžiu užkertamas kelias laikyti neteisėtu, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, atitinkamo piliečio gyvenimą šalyje vien atsižvelgiant į tai, kad jis neturi leidimo gyventi šalyje, taip dėl jo negalima laikyti teisėtu, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, Sąjungos piliečio gyvenimo šalyje vien dėl to, kad jam teisėtai buvo išduotas šis leidimas.

- 55 Taigi reikia konstatuoti, kad iki 2006 m. balandžio 30 d. pasibaigę gyvenimo šalyje laikotarpiai, pagrįsti vien pagal Direktyvą 60/360 teisėtai išduotu leidimu, neįvykdžius sąlygų, kuriomis įgyjama bet kokia teisė gyventi šalyje, negali būti laikomi teisėtai išgyventais tam, kad būtų įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį.
- 56 Antra, atsižvelgiant į šį teiginį dėl tokių pateiktų klausimų, kaip antai performuluoti Teisingumo Teismo šio sprendimo 41 punkte, reikia išnagrinėti po penkerių metų ištisinio legalaus gyvenimo šalyje laikotarpio, pasibaigusio iki 2006 m. balandžio 30 d., iki tos dienos pasibaigusį gyvenimo šalyje laikotarpį įtaką šios nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimui.
- 57 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnyje nurodytą nuolatinio gyvenimo šalyje teisę galima įgyti tik po 2006 m. balandžio 30 d., kaip tai buvo nurodyta šio sprendimo 40 punkte. Todėl, atvirkščiai nei remiantis ištisiniais penkerių metų teisėto gyvenimo šalyje laikotarpiais, kurių pagrindu Sąjungos piliečiams suteikiama nuolatinio gyvenimo šalyje teisė nuo tada, kai jie pasibaigia, remiantis iki 2006 m. balandžio 30 d. pasibaigusiais laikotarpiais Sąjungos piliečiams neleidžiama įgyti šios teisės gyventi šalyje iki tos dienos.
- 58 Kadangi Sąjungos piliečio gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpiai, pagrįsti vien pagal Direktyvą 68/360 teisėtai išduotu leidimu gyventi šalyje, neįvykdžius sąlygų tam, kad būtų įgyta bet kokia teisė gyventi šalyje, negali būti laikomi teisėtai išgyventi siekiant įgyti Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalyje numatytą nuolatinio gyvenimo šalyje teisę, kyla klausimas, kokią įtaką įgyjant šią teisę turi po penkerių metų ištisinio legalaus gyvenimo šalyje laikotarpio, pasibaigusio iki 2006 m. balandžio 30 d., iki tos dienos pasibaigę gyvenimo šalyje laikotarpiai.

- 59 Pirmiausia šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 4 dalyje reglamentuojamas nuolatinio gyvenimo šalyje teisės praradimas dėl ilgesnių kaip dveji metai iš eilės išvykų iš priimančiosios valstybės narės, ir ši priemonė pateisinama tuo, kad po tokios išvykos ryšys su priimančiąja valstybe nare nebėra tvirtas (minėto Sprendimo *Lassal* 55 punktas).
- 60 Be to, Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad ši nuostata turi būti taikoma neatsižvelgiant į tai, ar gyvenimo šalyje laikotarpis pasibaigė iki 2006 m. balandžio 30 d., ar po šios datos, nes dėl to, jog siekiant įgyti Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalyje numatytą nuolatinio gyvenimo šalyje teisę reikia atsižvelgti į penkerių metų gyvenimo šalyje laikotarpį, pasibaigusį iki minėtos dienos, šio straipsnio 4 dalies netaikymas šiam laikotarpiui reikštų tai, kad valstybės narės turėtų suteikti tokią nuolatinio gyvenimo šalyje teisę net ilgalaikių išvykų, dėl kurių būtų galima suabejoti atitinkamo asmens ryšiu su priimančiąja valstybe nare, atveju (minėto Sprendimo *Lassal* 56 punktas).
- 61 Galiausiai Teisingumo Teismas priėjo prie išvados, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 4 dalies taikymas teisėto ištisinio penkerių metų gyvenimo šalyje laikotarpiui, pasibaigusiam iki 2006 m. balandžio 30 d., visų pirma reiškia tai, jog trumpesnės kaip dveji metai iš eilės išvykos iš priimančiosios valstybės narės po šių laikotarpių, bet iki šios datos, negali daryti įtakos atitinkamo Sąjungos piliečio integraciniam ryšiui ir kad dėl to tokios išvykos negali daryti įtakos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimui pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį (minėto Sprendimo *Lassal* 57 ir 58 punktai).
- 62 Šie argumentai pagal analogiją taip pat turi būti taikomi po penkerių metų ištisinio legalaus gyvenimo šalyje laikotarpio, pasibaigusio iki 2006 m. balandžio 30 d., iki tos dienos pasibaigusiams gyvenimo šalyje laikotarpiams, pagristiems vien pagal

Direktyvą 60/360 teisėtai išduotu leidimu, neįvykdžius sąlygų, kuriomis įgyjama bet kokia teisė gyventi šalyje.

- 63 Iš tiesų, nors Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 4 dalyje nurodomos tik išvykos iš priimančiosios valstybės narės, piliečio, kuris teisėtai išgyvenęs šalyje ištisinių penkerių metų laikotarpį paskui nusprendžia likti šioje valstybėje narėje neturėdamas teisės gyventi šalyje, atveju taip pat kyla klausimas dėl jo ir šios valstybės narės integracinio ryšio.
- 64 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip nurodė generalinė advokatė savo išvados 106 ir 107 punktuose, integracija, kuri yra Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalyje numatytos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimo pagrindas, pagrįsta ne vien teritorijos ir laiko aspektais, bet ir kokybės elementais, susijusiais su integracijos priimančiojoje valstybėje narėje laipsniu.
- 65 Taigi, kalbant apie panašias situacijas, darytina išvada, kad Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta taisyklė pagal analogiją taip pat turi būti taikoma po penkerių metų ištisinio legalaus gyvenimo šalyje laikotarpio, pasibaigusio iki 2006 m. balandžio 30 d., iki tos dienos pasibaigusiams buvimo priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpiams, pagrįstiems vien pagal Direktyvą 60/360 teisėtai išduotu leidimu, neįvykdžius sąlygų, kuriomis įgyjama bet kokia teisė gyventi šalyje.
- 66 Darytina išvada, kad po penkerių metų ištisinio legalaus gyvenimo šalyje laikotarpio, pasibaigusio iki 2006 m. balandžio 30 d., iki tos dienos pasibaigę trumpesni nei dvejų metų iš eilės laikotarpiai, pagrįsti vien pagal Direktyvą 68/360 teisėtai išduotu leidimu gyventi šalyje, neįvykdžius sąlygų, kuriomis įgyjama bet kokia

teisė gyventi šalyje, neturi įtakos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimui pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį.

⁶⁷ Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, jog Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad:

— iki 2006 m. balandžio 30 d. pasibaigę gyvenimo šalyje laikotarpiai, pagrįsti vien pagal Direktyvą 68/360 teisėtai išduotu leidimu gyventi šalyje, neįvykdžius sąlygų, kuriomis įgyjama bet kokia teisė gyventi šalyje, negali būti laikomi teisėtai išgyventais tam, kad būtų įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį, ir

— po penkerių metų ištisinio legalaus gyvenimo šalyje laikotarpio, pasibaigusio iki 2006 m. balandžio 30 d., iki tos dienos pasibaigę trumpesni nei dvejų metų iš eilės gyvenimo šalyje laikotarpiai, pagrįsti vien pagal Direktyvą 68/360 teisėtai išduotu leidimu gyventi šalyje, neįvykdžius sąlygų, kuriomis įgyjama teisė gyventi šalyje, neturi įtakos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimui pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

⁶⁸ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinamos Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 16 straipsnio 1 ir 4 dalis reikia aiškinti taip, kad:

- **iki 2006 m. balandžio 30 d. pasibaigę gyvenimo šalyje laikotarpiai, pagrįsti vien pagal 1968 m. spalio 15 d. Tarybos direktyvą 68/360/EEB dėl valstybių narių darbuotojų bei jų šeimų judėjimo ir teisės apsigyventi Bendrijoje apribojimų panaikinimo teisėtai išduotu leidimu gyventi šalyje, neįvykdžius sąlygų, kuriomis įgyjama bet kokia teisė gyventi šalyje, negali būti laikomi teisėtai išgyventais tam, kad būtų įgyta nuolatinio gyvenimo šalyje teisė pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį, ir**

- **po penkerių metų ištisinio legalaus gyvenimo šalyje laikotarpio, pasibaigusio iki 2006 m. balandžio 30 d., iki tos dienos pasibaigę trumpesni nei dvejų metų iš eilės gyvenimo šalyje laikotarpiai, pagrįsti vien pagal Direktyvą 68/360 teisėtai išduotu leidimu gyventi šalyje, neįvykdžius sąlygų, kuriomis įgyjama teisė gyventi šalyje, neturi įtakos nuolatinio gyvenimo šalyje teisės įgijimui pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 dalį.**

Parašai.